

I. Загальні особливості функціонування системи захисту населення від надзвичайних ситуацій у 2008 році

У 2008 році забезпечення конституційного права кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля реалізовувалось центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підпорядкованими їм силами і засобами, підприємствами, установами та організаціями через здійснення (в межах компетенції) комплексу правових, соціально-економічних, політичних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, спрямованих на регулювання техногенної та природної безпеки, запобігання та реагування на надзвичайні ситуації різного характеру, безпосередній захист населення, матеріальних і культурних цінностей та довкілля від негативних уражаючих чинників різного походження.

Загальні завдання та основні напрямки роботи з цих питань визначались законодавством з питань цивільного захисту, промислової безпеки та охорони праці, охорони навколишнього природного середовища, охорони здоров'я, національної безпеки та оборони.

У звітному році основними пріоритетами державної політики в галузі підтримання безпечного довкілля згідно з Програмою діяльності Кабінету Міністрів України "Український прорив: для людей, а не політиків", зокрема, було вдосконалення національної екологічної політики з метою забезпечення сталого розвитку, гармонізації економіки та довкілля, підвищення рівня захисту населення від наслідків природних і техногенних аварій та катастроф, проведення системних заходів з метою зняття Чорнобильської АЕС з експлуатації та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему, створення системи контролю за станом техногенної безпеки потенційно небезпечних об'єктів та об'єктів підвищеної безпеки, забезпечення на належному рівні промислової безпеки.

Згідно з Директивою Прем'єр-міністра України, Начальника цивільного захисту України "Про основні завдання цивільного захисту України у 2008 році", діяльність системи цивільного захисту, як складової забезпечення природно-техногенної безпеки, була орієнтована на зниження техногенних ризиків та підвищення рівня захисту населення шляхом забезпечення ефективного функціонування в державі єдиної системи цивільного захисту.

У 2008 році населення, об'єкти господарювання та територія України продовжували перебувати під значним негативним впливом уражаючих чинників природного та техногенного походження, які призводили до виникнення надзвичайних ситуацій і небезпечних подій, загибелі людей на виробництві і в побуті, погіршення умов життєдіяльності населення, забруднення навколишнього природного середовища, значних економічних збитків.

Масштаби та особливості негативної дії небезпечних факторів у природній сфері визначались природними особливостями території України, несприятливими наслідками глобальних змін клімату, недотриманням норм і правил безпечного провадження господарської діяльності. В техногенній сфері рівень небезпеки посилювався високим рівнем фізичного та морального зносу основних засобів, обмеженням фінансування заходів безпеки, недостатнім матеріально-технічним оснащенням органів управління та сил реагування на надзвичайні ситуації, недосконалістю застосовуваних технологічних процесів багатьох галузей промисловості, недостатністю можливостей держави у сфері розвитку і реконструкції виробничого потенціалу з дотриманням сучасних вимог безпеки.

Основними чинниками фізичного походження, що призводили до виникнення природних надзвичайних ситуацій та катастроф у 2008 році, залишались стихійні гідрометеорологічні явища та небезпечні геологічні процеси.

У 2008 році порівняно з 2007 роком по території України було зафіксовано дещо менше небезпечних та стихійних гідрометеорологічних явищ, а також випадків різкої зміни погоди, зокрема, метеорологічних небезпечних явищ.

Гідрометеорологічні умови 2008 року характеризувались періодами аномально високої пожежної небезпеки в природних екологічних системах. Особливістю звітнього року була сконцентрованість усіх НС, пов'язаних з пожежами, у липні - вересні, коли на більшості території країни, особливо на півдні та сході, переважала спекотна та посушлива погода.

У 2008 році продовжувалася активізація екзогенних геологічних процесів, з них, найбільш небезпечними для життєдіяльності населення та об'єктів економіки, як і в попередні роки, залишались зсуви, абразія, карстові процеси та підтоплення земель і населених пунктів. Особливу небезпеку становила масова активізація небезпечних геологічних процесів, а саме зсувів, селів та річкової ерозії берегів на території Вінницької, Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської та Чернівецької областей внаслідок липневої повені. За час, що минув після катастрофічної повені, у зоні надзвичайної екологічної ситуації загалом обстежено 454 населених пункти, 1285 зсувів, 71 сіль, виявлено 318 проявів бокової ерозії річок загальною протяжністю 301,787 км, 1309 пошкоджених небезпечними екзогенними геологічними процесами будинків та 54 зруйнованих будинки. У районах ведення гірничих робіт продовжувався розвиток техногенного карсту, загрозливого масштабу процес карстоутворення набув у районах видобутку солевих корисних копалин Солотвинського родовища у Закарпатській області.

Серед чинників біологічного походження залишався високий рівень захворюваності на інфекційні хвороби, який значно перевищує рівень показників країн Європейського Союзу. У 2008 році зафіксовано 8 млн. 318 тис. випадків звернень по медичну допомогу в зв'язку з інфекційними хворобами за 46 нозологічними формами. Із загальної кількості таких звернень 8060 тис. випадків припадають на грип та гострі респіраторні вірусні інфекції. При цьому у 2008 році загальна захворюваність на інфекційні хвороби в Україні порівняно з 2007 роком знизилась на 5,6%.

Залишається дуже небезпечною ситуація із поширеністю ВІЛ-інфекції серед дорослого населення, показник якої є одним з найвищих в європейському регіоні і становить 1,63 відсотка. За даними офіційної статистики, в Україні зареєстровано 122314 ВІЛ-інфікованих громадян. У 2008 році від хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини, померло близько 5 тисяч осіб.

Високий розвиток технічно складного виробництва України, великий обсяг транспортування, зберігання й використання небезпечних (шкідливих) речовин, матеріалів та виробів, значне накопичення відходів виробництва та життєдіяльності та інші техногенні фактори суттєво впливали на рівень загрози виникнення техногенних надзвичайних ситуацій у 2008 році.

Серед основних факторів, що могли ініціювати або посилити негативний вплив аварій, вибухів, забруднення навколишнього середовища та інших надзвичайних ситуацій техногенного характеру в звітному році необхідно відмітити функціонування ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання та наявність радіоактивних відходів.

На майданчиках атомних електростанцій (крім Чорнобильської АЕС) зберігалось близько 31 тис. куб. м низькоактивних, 1786 куб. м середньоактивних і 166 куб. м високоактивних твердих радіоактивних відходів. На об'єкті "Укриття" знаходиться майже 1700 тис. куб. м радіоактивних відходів з активністю 7,4 \cdot 10¹⁷Бк. Близько 40 тис. куб. м цих відходів є довгоіснуючими.

Функціонували більше 900 водосховищ, які мають об'єм води 1 млн. куб. м і більше, хвостосховища, накопичувачі та шламо-накопичувачі великих підприємств. У 2008 році зберігалася несприятлива ситуація у сфері поводження з відходами внаслідок утворення великих їх обсягів. Загальний обсяг накопичення відходів в Україні оцінюється приблизно в 35 млрд. тонн. Площа, яку займають місця їх видалення, становить 160-165 тис. га. Серйозну загрозу для життя і здоров'я людей та довкілля становили не придатні до використання хімічні засоби захисту рослин (пестициди, отрутохімікати тощо), яких, за даними інвентаризації, проведеної протягом 2005-2006 років, в країні накопичено близько 21 тис. тонн.

Дуже гострою залишалась проблема належного

поводження з твердими побутовими відходами, яких щорічно утворюється близько 46 млн. куб. м, що захоронюються на 4,5 тис. сміттєзвалищах і полігонах, загальною площею майже 7,6 тис. гектарів.

На території України знаходиться понад 1,4 тис. об'єктів господарювання, на яких зберігається або використовується у виробничій діяльності більше 350 тис. тонн небезпечних хімічних речовин, у тому числі близько 9 тис. т хлору та 213 тис. тонн аміаку. Усього в зонах можливого хімічного зараження мешкає понад 10,0 млн. осіб (близько 21% населення країни).

Протягом року функціонувало понад 1,5 тис. вибухо- та пожежонебезпечних об'єктів, на яких зосереджується близько 13 млн. т вибухо-пожежонебезпечних речовин.

На арсеналах, базах і складах Збройних Сил, що дислоковані по всій території України, зберігались близько 2,5 млн. тонн звичайних видів боєприпасів, не придатних для подальшого використання. На території України розміщуються 34 колишні військові полігони загальною площею 150 тис. гектарів, які необхідно очистити від вибухонебезпечних предметів.

Основними факторами виникнення надзвичайних ситуацій на транспорті залишались розгалужена транспортна система, збільшення транспортних засобів, незадовільний стан будівель і спеціальних та інженерних споруд різних видів транспорту.

Складною залишалась ситуація на системах життєзабезпечення. Зокрема, 5,2 тис. км або 14,5% теплових мереж перебувають у ветхому та аварійному стані. Із загальної протяжності водопровідно-каналізаційних мереж 67,4 тис. км, або 31,5%, перебувають в аварійному стані і потребують заміни. Така ситуація призводить до виникнення значної кількості аварій - 100-400 випадків за рік на 100 км трубопроводів, що у 5-40 разів перевищує відповідний показник у країнах Західної Європи.

Протягом 2008 року в Україні виникло 312 класифікованих надзвичайних ситуацій техногенного, природного та соціально-політичного характеру. Загальна кількість надзвичайних ситуацій у 2008 році порівняно з 2007 роком зменшилася на 15%, при цьому зменшилася кількість надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, а кількість надзвичайних ситуацій соціально-політичного характеру (НС, пов'язані із виявленням застарілих боєприпасів, а також з нещасними випадками з людьми на виробництві та на водних об'єктах) дещо збільшилася (на 5%). Проте, незважаючи на зменшення кількості надзвичайних ситуацій, кількість загиблих у них людей залишається однією із найбільших протягом 1997-2008 років. Так, у 2008 році вона зменшилася на 5,6% порівняно із 2007 роком, коли було зареєстровано найбільшу кількість загиблих у НС за останні 12 років - 622 особи. Порівняно з 2007 роком незмінною залишилась кількість надзвичайних ситуацій

державного рівня, а кількість надзвичайних ситуацій регіонального, місцевого та об'єктового рівнів зменшилась. Матеріальні збитки, завдані надзвичайними ситуаціями техногенного та природного характеру, у 2008 році оцінюються сумою понад 4,7 млрд. грн., що у 5,7 раза більше, ніж у 2007 році (понад 840 млн. грн.). При цьому понад 4,6 млрд. грн. складають збитки від НС природного характеру (у 2007 році - 683 млн. грн.) та 92 млн. грн. - надзвичайні ситуації техногенного характеру (у 2007 році - понад 156 млн. грн.). Таке різке зростання величини збитків пояснюється наслідками катастрофічного паводка у західних областях, збитки від якого складають понад 4 млрд. гривень.

Протягом 2008 року на об'єктах та в населених пунктах України виникло 49838 пожеж, що на 10,5% менше, ніж у 2007 році. Внаслідок пожеж загинули 3896 осіб (на 2,2% менше ніж у 2007 році), з них 92 дитини. Економічні втрати від пожеж склали понад 3,8 млрд. гривень. Щодня в Україні, в середньому, виникало 136 пожеж, економічні втрати від яких склали 10,6 млн. гривень. Однією пожежею державі наносились прямі збитки на суму 77,5 тис. гривень. Кожного дня внаслідок пожеж, в середньому, гинули 11 і отримували травми 5 осіб.

Рівень аварійності та кількість постраждалих у ДТП в Україні значно перевищують відповідні показники більшості держав світу, зокрема у Швейцарії на 1 млн. жителів кількість загиблих у дорожньо-транспортних пригодах становить 49 осіб, Німеччині - 62, в Україні - 164 особи.

Порівняно з 2007 роком динаміка дорожньо-транспортних пригод та їх наслідків покращилась, але ситуація в цілому продовжує залишатись напруженою. Протягом 2008 року в Україні зареєстровано 51279 ДТП із постраждалими, у яких загинуло 7718 і травмовано 54607 учасників дорожнього руху, що за всіма показниками на понад 19% менше порівняно з 2007 роком. У середньому за добу в автопригодах гинула 21 особа та зазнавали тілесних ушкоджень 173 учасники дорожнього руху. Майже кожні 10 хвилин траплялася ДТП з потерпілими.

Аналіз стану промислової безпеки показав, що в Україні у 2008 році зменшився загальний травматизм на виробництві майже на 11%, або на 2 тис. випадків (у 2008 році травмовано понад 16 тис. 200 осіб). Смертельний травматизм - на 72 % (70 випадків проти 120 у 2007 році). Разом з тим, у 2008 році в Україні збільшилася кількість аварій (12 проти 10 у 2007 році), з випадками травматизму, у тому числі зі смертельними наслідками. Найбільше нещасних випадків на виробництві із смертельними наслідками сталося у вугільній, будівельній галузях, на підприємствах транспорту, в агропромисловому комплексі та невиробничій сфері (70 % усієї кількості загиблих).

За попередніми даними Держкомстату, у 2008 році в Україні від нещасних випадків невиробничого характеру загинуло 59 тис. 907 осіб, з них 1 тис. 254 дитини віком до 14 років.

Порівняно з 2007 роком кількість загиблих від нещасних випадків невиробничого характеру зменшилася на 6,9% (64 тис. 326 осіб у 2007 році), з них дітей віком до 14 років - на 16,7% (1 тис. 505 дітей у 2007 році). Аналіз стану травматизму невиробничого характеру показав, що основними видами травматизму у невиробничій сфері залишаються випадки пов'язані з самогубством та самопошкодженням, транспортом, отруєнням алкоголем, пожежею, утопленням тощо.

Складним залишався стан навколишнього природного середовища. Протягом 2008 року спеціальними підрозділами Мінприроди встановлено 105 випадків аварійних забруднень навколишнього природного середовища, загальна сума збитків внаслідок яких склала більше 43 млн. гривень.

З урахуванням кількісних та якісних характеристик існуючих загроз, загального рівня техногенної та природної безпеки і реальних можливостей системи реагування на надзвичайні ситуації в 2008 році проведено комплекс заходів, спрямованих на підвищення рівня природно-техногенної безпеки країни.

У межах удосконалення державного управління в цій сфері зусилля органів влади зосереджувались на впорядкуванні нормативно-правової бази та оптимізації внутрішньої структури органів управління.

Продовжувалось удосконалення діяльності державних, комунальних, аварійно-рятувальних служб громадських організацій та об'єктових аварійно-рятувальних служб.

Органи та підрозділи Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС забезпечувались реагування на більшість класифікованих надзвичайних ситуацій. Завдяки оперативним діям рятувальників врятовано життя близько 12 тис. громадян та матеріальних цінностей на суму понад 1,6 млрд. гривень. Завершено ліквідацію наслідків надзвичайної ситуації на території 275 артилерійської бази ракет і боєприпасів Міністерства оборони. Повністю очищено технічну територію та передано місцевим органам виконавчої влади для подальшого безпечного використання. Продовжувались роботи щодо організаційного удосконалення систем авіаційного забезпечення пошукових та аварійно-рятувальних робіт, пошуку та рятування на морі та інших водних об'єктах, безпеки туризму в Криму та Карпатах, воєнізованої гірничорятувальної (аварійно-рятувальної) служби. Завдяки своєчасному проведенню профілактичної роботи вдалося досягти зменшення кількості загиблих на воді на 50 відсотків. На туристичних маршрутах України врятовано життя 1 тис. 288 осіб, з яких 500 отримали першу медичну допомогу.

Велась робота щодо забезпечення обов'язкового обслуговування аварійно-рятувальними службами небезпечних об'єктів господарства та окремих територій. Здійснювались заходи із забезпечення належного функціонування підрозділів місцевої пожежної охорони.

Протягом року продовжилось удосконалення підготовки та атестації сил і ліцензування засобів, що беруть участь у ліквідації аварійних ситуацій, у тому числі на потенційно небезпечних об'єктах промисловості, та забезпечувалась розробка новітніх зразків техніки й обладнання і оснащення ними аварійно-рятувальних формувань.

У 2008 року підрозділами Державної воєнізованої гірничо-рятувальної служби Мінуглепрому на підпорядкованих підприємствах ліквідовано 43 аварії - екзогенних пожеж та аварій, пов'язаних із обваленнями порід, а також 17 аварійних ситуацій.

У сфері удосконалення практичних заходів захисту населення від надзвичайних ситуацій здійснювалось уточнення планів та забезпечення постійної готовності сил і засобів до евакуації населення, яке проживає у зонах можливих аварій і катастроф техногенного та природного характеру, при виникненні безпосередньої загрози життю та заподіяння шкоди здоров'ю людей. Значна увага приділялась забезпеченню безперервного функціонування та експлуатаційно-технічного обслуговування систем оповіщення усіх рівнів.

Продовжувались роботи щодо створення та впровадження Служби 112 в цілому в Україні та реалізації фрагментів пілотних проектів Системи 112 у містах Харків, Львів та Київ. Постійно проводився ремонт обладнання та систем протипожежного захисту, особливо на об'єктах з масовим перебуванням людей та в будинках підвищеної поверховості. Знешкоджувались вибухонебезпечні предмети часів минулих війн та не придатні до використання сучасні боеприпаси. Піротехніками МНС України знешкоджено 101 тис. 770 вибухонебезпечних предметів часів минулих війн, з них 1 тис. 595 авіаційних бомб.

Запроваджувались необхідні протиепідемічні заходи з метою недопущення виникнення інфекційних захворювань. У 2008 році Держсанепідслужбою України проведено 518 тис. обстежень об'єктів підвищеного епідризику, 794 тис. досліджень проб харчових продуктів, питної води, об'єктів довкілля за бактеріологічними показниками, здійснено більше 41 тис. обстежень водопровідних споруд, проведено більше 316 тис. обстежень об'єктів харчової промисловості, громадського харчування, торгівлі, та проведено більше 150 тис. обстежень виховних, навчальних та оздоровчих закладів для дітей. Здійснювалось оперативне реагування на медико-санітарні наслідки надзвичайних ситуацій та їх мінімізація, своєчасне надання встановлених обсягів медичної допомоги постраждалому населенню, а також підтримання його санітарно-епідеміологічного благополуччя у зонах надзвичайних ситуацій. Виконувались профілактичні заходи з метою запобігання занесенню та розповсюдженню карантинних та інших особливо небезпечних захворювань через державний кордон України.

Вживались заходи щодо запобігання викидам і скидам забруднюючих речовин, насамперед, у сфері поводження з відходами, пестицидами та

агрохімікатами.

Виконувались заходи з подолання довгострокових наслідків Чорнобильської катастрофи. У рамках досягнутих міжнародних домовленостей продовжувалось проектування будівництва нового безпечного конфайнменту об'єкта "Укриття", завершено проведення першочергових стабілізаційних заходів, які забезпечують продовження проектного терміну експлуатації об'єкта на 15 років та підвищують рівень його безпеки. Прийнято в експлуатацію першу чергу пускового комплексу поводження з твердими радіоактивними відходами "Вектор".

Продовжувалось навчання керівників усіх рівнів з питань захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, зниження масштабів їх наслідків. Протягом року підвищення кваліфікації у сфері цивільного захисту пройшли більше 105 тис. осіб.

У регіонах України впроваджувались ефективні заходи щодо завчасного проведення комплексу організаційних, інженерно-технічних та інших профілактичних робіт для запобігання найбільш вірогідним для регіону (галузі) надзвичайним ситуаціям природного і техногенного характеру. Здійснювались заходи з удосконалення системи спостережень і контролю, в тому числі із сейсмологічних, гідрогеологічних, гідрометеорологічних, технологічних та епідеміологічних питань, організація взаємодії і сталого зв'язку між суб'єктами державного моніторингу та органами управління цивільного захисту з питань оперативного отримання необхідної інформації щодо ймовірності виникнення надзвичайних ситуацій та у разі їх виникнення. Розвивались системи моніторингу і прогнозування надзвичайних ситуацій, взаємодії систем спостереження і контролю за станом потенційно небезпечних об'єктів і територій.

Здійснювався на необхідному рівні державний нагляд у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, цивільної оборони, діяльності аварійно-рятувальних служб, пожежної безпеки, промислової безпеки та охорони праці, проводилась робота з профілактики невинного травматизму, особливо дитячого. Підрозділами Державної інспекції цивільного захисту та техногенної безпеки МНС України у регіонах впродовж року здійснено 21175 комплексних інспекторських перевірок потенційно небезпечних об'єктів. З метою підвищення рівня промислової безпеки в усіх галузях економіки України у 2008 році проведено 2088 комплексних перевірок, понад 197 тис. оперативних обстежень підприємств. У разі загрози життю та здоров'ю працівників посадові особи Держгірпромнагляду призупиняли експлуатацію понад 178 тис. об'єктів та виконання робіт.

Для забезпечення благополучної епізоотичної ситуації здійснювався контроль за особливо небезпечними заразними хворобами тварин, в першу чергу, спільними для тварин і людей, проводився ветеринарно-санітарний контроль та

нагляд за безпечністю харчових продуктів тваринного походження.

Здійснювався моніторинг за транспортуванням небезпечних вантажів залізничним транспортом. Забезпечувався надійний контроль за станом і експлуатацією гідротехнічних споруд, особливо у період проходження повені та паводків. Здійснювалось ведення реєстрів небезпечних об'єктів, удосконалювалась методологія оцінки ризику і збитку від НС техногенного характеру. Виконувались наукові дослідження з питань захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, охорони навколишнього природного середовища, промислової безпеки та охорони праці, пожежної безпеки, страхового фонду документації, діяльності державної гідрометеорологічної служби та безпеки життєдіяльності.

Основні заходи щодо попередження виникнення надзвичайних ситуацій здійснювалися в рамках виконання державних цільових програм.

Протягом року вдосконалювалось інформаційне забезпечення у сфері цивільного захисту шляхом впровадження сучасних технологій для підвищення ефективності систем збору, обробки і доведення інформації про надзвичайні ситуації на основі сучасних інформаційних технологій. Продовжувалось створення, збереження і використання страхового фонду документації на небезпечні об'єкти та системи життєзабезпечення населення. Проводилось накопичення матеріальних резервів усіх рівнів в обсягах, необхідних для проведення невідкладних робіт, пов'язаних із ліквідацією наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

У 2008 році продовжувалась активна міжнародна діяльність, спрямована на посилення співробітництва в галузі попередження, пом'якшення та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, постійне підвищення міжнародного авторитету країни у сфері техногенної та природної безпеки.

Здійснений аналіз виконання в 2008 році комплексу заходів, спрямованих на захист населення і територій від надзвичайних ситуацій різного характеру і підвищення рівня техногенно-природної безпеки, дозволив виокремити основні проблемні питання в цій сфері, які потребують негайного вирішення в майбутньому:

- застарілість використовуваних технологій та низький рівень застосування прогресивних ресурсозберігаючих та екологічно безпечних технологій;
- значний показник зношеності основних засобів об'єктів господарювання;
- свідоме ігнорування вимог безпечної життєдіяльності;
- недосконалість законодавства у сфері цивільного захисту;
- застарілість методів та форм проведення запобіжних заходів щодо захисту населення і територій;

- невідповідність фінансового і матеріально-технічного забезпечення реальній потребі щодо здійснення заходів цивільного захисту;

- недостатній розвиток економічних механізмів регулювання техногенно-природної безпеки;

- виснаженість та недостатність технічного оснащення органів управління та сил цивільного захисту;

- недостатнє забезпечення засобами пожежної безпеки, особливо у будинках підвищеної поверховості, та готовності місцевої пожежної охорони, яка створюється та утримується органами місцевого самоврядування;

- недостатня підготовка керівників місцевих органів виконавчої влади з питань запобігання та реагування на надзвичайні ситуації.

Вирішення зазначених проблемних питань має бути пріоритетним завданням діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади в галузі техногенно-природної безпеки в найближчій перспективі.

Підготовлена Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2008 році містить детальну інформацію про розвиток природних і техногенних загроз в Україні у звітному році, аналіз виникнення і найбільш характерні тенденції надзвичайних ситуацій та небезпечних подій, оцінку стану сил реагування, зокрема і системи цивільного захисту загалом, пропозиції щодо впровадження заходів, спрямованих на удосконалення системи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, запобігання і зниження масштабів надзвичайних ситуацій та підвищення ефективності їх ліквідації, загального рівня природно-техногенної безпеки.